Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Francisco Javier Aranburu Aranguren

Zarautz, Gipuzkoa
(1921-2006)

Aurkibidea

Biografia

Orape kalean jaio zen, eta zapataria izan da, aita eta aitona bezala. 15 urterekin hasi zen lanean.

Zintak

ZAR-014

- **Proiektua**: Zarautz Hizketan - Zarauzko euskara eta ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Muniozguren, Fernando - Zabaleta Zuloaga, Miren
- **Data**: 2005-01-14
- **Iraupena**: 75 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k)**: Zabaleta Zuloaga, Miren

Pasarteak

1. Zarautz, nekazarien herria

- **Erref**: ZAR-014/004
- **Iraupena**: 0:02:41. **Hasi**: 00:04:08. **Bukatu**: 00:06:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Zarautz nekazarien herria zen. Bi alderdi nagusi zeuden: karlistak eta abertzaleak. Aberatsak karlisten aldekoak izan ohi ziren. Ingurua nolakoa zen. Herrian bertan 3 ukuilu ezagutzen zituen berak. Ez zegoen ia industriarik.

Transkripzioa
- Umetako garaian gogoratzen al dezu hola ohitura berezirikan?
- Ohiturak? Bueno, hau herri zea izan da, herri apala. Hemen izaten zan, leheno, bi alderdi zian politika aldetik: karlistak eta abertzaliak. Zian. Eta karlista aldiak izaten zian, ba, bakizu, hemen aristokrazia etortzen zan beraneatzera ta zenbaitek komertziua o zea zuna, ba, karlista aldekoa. Aberatsen ipurgarbitzaileak. Bai. Ta gaiñuntzekuak, berriz, ba, abertzale aldea. Ta geo, berriz, pixkat hola politikan sartzen ez zianak asko. Zarautza izan zan, ba, nekazari herri bat, zeatikan hor, esan deuna hor [xaguaneko] kale hortan [in dituen] hor nik hiru ikuillu ezautu nitun. Eta gu azkena bizi izan gean... Ziprineko tabernan aurrian, oain zea dao, Agencia... guria da hori. Han nere aitonak, ama aldeko aitonak, lau behi eukitzen zitun han. Ta sag... Bi etxe zian hor, ta batian sagardotegiya eta bestian ikuillua. Zeatikan nere aurrekuak, aitona Florentino nekazai... o zea, zapaterua zanez, beste aldetik giñan basarri aldekuak, ama aldetik.
- Eta, ordun, ikuiluak ezautu dituzu Zarautzen hemen kalian?
- Baiii! Konziertoa ai zala plazan Makatzeneko ikuiluan tiraka txahala ateatzen ta. “Hau dek hau! Honei omenajia ein beharko [zioau] txahal honei, musika aituaz [edozein herritan....]”. Ta plazan konziertua ai zala. Eta ai zian, ba, lehen atia zabalikan, ta zea hortan dedikatzen zian nekazariyak etorri ta “Ño! Oaintxe ohitu dek ba, ta tira!” ta tira ta halako baten “raaa” atea zuen gure txahal hori ta... Bai. “Ta, bueno, Oain, ze ingo deu ba?”, ta “Oain? Botilla bat ardo eman behar ziou behiai” ta muturretik botilla bat ardo tragatuarazi ziyoen. Gu beira, mutil koskorrak, han ta. Bai, bai, Zarautza zan... industria gutxi zan hemen, industria gutxi. [...] holako zea etxepe batian ta... Hemen ez zan holako...

2. Sagardotegietako ohiturak

- **Erref**: ZAR-014/005
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:06:49. **Bukatu**: 00:09:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:
Sagardotegi asko zegoen. Amona sagardoa saltzera joaten zen eta sagardoa egin ere egiten zuten. Jendea txikiteoan bezala ibiltzen zen sagardotegietan. Erramua erabiltzen zen, kupela husterakoan, seinale gisa. Tokan jolastea ere ohitura zen.

3. Sagardoaren prezioa eta saltzeko era

- **Erref**: ZAR-014/006
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:09:00. **Bukatu**: 00:11:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna

Laburpena:
Sagardo basoak 5-10 zentimo balio zuen. Parrilletan sardinak erretzen zituzten. Asteburuetan joaten ziren normalean. Eguerdietan familiek litroko botila eramaten zuten etxera bazkaltzeko.

4. Irakasleak eta euskara hainbat ikastetxetan

- **Erref**: ZAR-014/011
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:15:10. **Bukatu**: 00:17:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Herri-eskolako irakaslea: Esteban Ruiz. Kanpotarra zen eta ez zekien euskaraz. Antonianoetan eta fraideetan euskaraz bazekiten eta, gainera, euskara zaleak ziren.

5. Herriko eskolako kontuak

- **Erref**: ZAR-014/012
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:17:15. **Bukatu**: 00:18:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:
Herri-eskolan "Salve bandera de mi patria.." eta halakoak abesten zituzten.

6. Errepublikanoen inguruko gertakizuna

- **Erref**: ZAR-014/013
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:18:05. **Bukatu**: 00:20:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:
Errepublika garaiko anekdota. Kooperatibara joan zen enkarguak egitera eta bueltakoan errepublikanoen manifestazioarekin beldurtuta korrika ihes egin zuen etxera. Udaletxera joan eta errepublikaren aldeko oihuak botatzen zituzten. Giro-politikoa.

7. 'Sabin euskalduna' irakurketarako liburua

- **Erref**: ZAR-014/014

- **Iraupena**: 0:02:26. **Hasi**: 00:20:14. **Bukatu**: 00:22:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:
Eskolan ere nabaritu zuten aldaketa errepublika aldarrikatu zenean. Aurretik erdarazko liburuak zituzten eta euskarazkoa atera zuten: Sabin euskalduna. Bi pezeta balio zituen liburuak eta irakurketarako erabiltzen zuten. Gero, Xabiertxo atera zuten.

8. Eskolen arteko aldea

- **Erref**: ZAR-014/015
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 00:22:40. **Bukatu**: 00:25:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Euskarazko kantu gehien "hermanotan" entzun zituen. Herri-eskolan irakasleak ez ziren asko ahalegintzen, "hermanotan", ostera, ondo irakasten zuten. "Hermanotan" bertso-doinuekin abestiak ikasten zituzten.

9. Eskolako jantzia

- **Erref**: ZAR-014/016
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:25:13. **Bukatu**: 00:26:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:
Antonianoetan uniformea erabiltzen zuten, baina"hermanoetan" ez. Txukun joan behar izaten zuten eskolara. Oinez joaten ziren.

10. Eskolen eta irakasleen arteko aldea

- **Erref**: ZAR-014/017
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:26:28. **Bukatu**: 00:28:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:
Goiz eta arratsalde izaten zituzten klaseak. Irakasleen arteko ezberdintasunak. Salletarrak prestatuago zeuden irakaskuntzarako. Txangoak ere egin izan zituzten, baina bera ez zen sarritan joaten.

11. Kuadrillak eta parrokiako korua

- **Erref**: ZAR-014/018
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:28:24. **Bukatu**: 00:30:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:
Kuadrillak nola elkartzen ziren; normalean auzokoak ibiltzen ziren elkarrekin. Kantura joaten zen parrokiara, baina laster utzi zuen. Kantuko lezioak izaten zituzten eta haren arabera aukeratzen zuten jendea korurako.

12. Mutilen jolas edo jokoak

- **Erref**: ZAR-014/019
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:30:15. **Bukatu**: 00:32:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Denbora librea zutenean pilotan egiten zuten; futbolerako ez zegoen zaletasunik. "Binaka" jokatzen zuten: tantoa galtzen zuena kalera. Udan moilan ibiltzen ziren igerian ikasten. Bestelako zenbait jolas neskenak izaten ziren.

13. Kukaña-festak

- **Erref**: ZAR-014/020
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:32:05. **Bukatu**: 00:33:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Uretako kirolak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:
Kukañan ere ibiltzen ziren 12 urte ingururekin. Kukaña-festa zenean, txistulariak joaten ziren, eta kanpotar guztiak moilara joaten ziren ikustera. Sariak ere izaten ziren.

14. Gerrari buruzko kontuak

- **Erref**: ZAR-014/022
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:34:30. **Bukatu**: 00:36:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Gerra hasiera nola gogoratzen duen. Zapata-dendan lanean zegoela gizon batek esan zion Afrika aldean gerra hasi zela. Gobernuak laguntza eskatu zien nazionalistei. Orduan sortu ziren batailoiak. Gerra-denboran milizianoak fusilatu zituzten.

15. Gerra garaiko miaketa eta hustuketak

- **Erref**: ZAR-014/023
- **Iraupena**: 0:02:21. **Hasi**: 00:36:55. **Bukatu**: 00:39:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak

Laburpena:
Aireplano batek Zarautzen lur hartu zueneko kontuak. Beti beldurrez ibiltzen ziren. Gudari joan zen jendeari etxeak miatu eta husten zizkieten. Errazionamendua.

16. Gerrari buruzko kontuak

- **Erref**: ZAR-014/024
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:39:16. **Bukatu**: 00:40:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak

Laburpena:
Egunkaritik jarraitzen zituzten gerraren inguruko berriak. Irrati gutxi zegoen orduan eta sarri erosteko beldurra izaten zuten errekisatu egiten zizkietelako. Karlistak nolakoak ziren.

17. Herritik irteteko baimen-eskatzea

- **Erref**: ZAR-014/025
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:40:37. **Bukatu**: 00:42:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Gerra-ostea. Batailoietan harrapatutako semeak kontzentrazio zelaietara eramaten zituzten lanera. Haiek ikustera joan nahi izanez gero komandantziara joan behar zen baimena eskatzera. Herritik ateratzeko ere baimena eskatu behar izaten zuten.

18. Bidegileentzat egiten zituzten bota-pareak

- **Erref**: ZAR-014/028
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:45:04. **Bukatu**: 00:47:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Aldundiko bidegileentzat bota pareak egiten zituzten urtero. Oinetakoak egiteko prozesua. Iltzedun botak ere egiten zituzten, baina gero ohartu ziren txarrak zirela. Zortzi duro balio zituen bota pareak.

Transkripzioa
- Zuek konpondu iten zenuten, eiñ ez.
- Bai, berriyak 'e bai.
- Bai, e?
- Guk iten giñun berriyak, este, hemen kamiñeruak diputaziyoko enpleatuak zian hoiek, kamiyotan ibiltzen zianak, eta hoiek eskubidia zituen urtian bota pare bat, ta diputaziyuak geo paatzen ziguen. Ba, guk garai hartan dana, osea, hasi Donostitik eta Mutrikuko zeara arte, urtero bota bi iten giñun. Ta hoiek izaten zuen jefe bat, kabo. Ta kabo horrek esaten zigun "hi, o aizue, holako ta halako danak, ahal baituzue, ingo al dituzue hurrengo perirako?". Ta hurrengo perirako etortzen zian kabo hoiek, ta guk pardela inda jartzen giñun, ta holaxe.
- Esplikatuko al dezu pixkat prozesua, oiñetako berriyak eiteko nola hasten zan prozesua ta nola bukatu, pauso-pauso.
- Bueno, prozesua da, ba, neurriya hartzen dezu ta geo, ba, plantilla hori ateatzen dezu. Geo plantilla hori horma jartzen dezu iguala, zea, neurrira [...] hankan neurrita jartzen zendun. Eta geo ya horma iña dakazunian, zea, ordun iten zendun larrua ebaki, ta materialak ebaki. Eta geo izaten da muntajia, montajia in ta geo, ba, geo nolakua dan o, batzuk zea, sebuakin ibiltzen zian, bota gogor-gogor hoiek, azpiyan iltzedunak 'e iten giñuzen, baiño geo azkenian kontuatu zian iltzedunak 'e txarrak ziala, labaindu iten ziala kamiyuan, ta geo, azpiyan gomakin ta iten giñuzen. Bai, urtian pare bat. Ta etortzen zian Añorgatik, ta bestia Zumaikua, ta Debakua, ta hoiek. Ta geo, beste zonakuak, ba, beste zapatein baten ingo zuen.
- Zenbat, zanbat balio zun orduan bota pariak?
- Ordun? Zortzi duro edo hola.
- Diru dexente, e?
- Bueno, bai, materiala 're ona ta...

19. Neurrira egindako oinetakoak

- **Erref**: ZAR-014/029

- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:47:24. **Bukatu**: 00:48:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Materiala Donostiatik edo Bilbotik ekartzen zuten. Herriko jendearentzat ere egiten zituzten oinetakoak. Euskaldunek dendetan arazoak izaten zituzten neurriko oinetakoak aurkitzeko. Orduan modelo bakarra egoten zen.

Transkripzioa
- Materiala nundik ekartzen zenuten?
- Donostitik. Donostitik eta Bilbotik 'e bai. Biajantiak etortzen zian eskeinka, ta ekartzen zendun, gutxi gorabehera jakiten zendun zenbat bota in behar dezun, ta horrenbeste larru ta horrenbeste zoro, ta.
- Ta hortik aparte, herriko jentiantzako ta baita 're zapatak eta hola.
- A, bai, bai, bai, iten giñun, iten giñun. Zeatikan lehenoko aldian oain oiñetako ona iten da. Zergatikan leheno izaten zan, e, zapata ba, ze eango dizut, ba, toreruan hanka [...], zeatikan, ta hanka ixtuak, ta hemen euskaldunak deu kontzientzizko hanka zabala, ta haiei derrior in behar izaten zaio neurrira. Ta haiek, denda jun ta ez zuen billatzen, e! Ta bagiñuzen holako hanka zabal samarra zuenak eta, haiei itea giñukan, ta, igual bi hiru urtian, gehio in beharrik ez, ta puskatzen zanian, o gastatu o [...], berriz zoro-berritu, ta...
- Ta modelua ta aldatzen al zan, edo?
- Ez, ez, ez. Oain gehio da. Lehen modelo... oiñetakua izan ezkeo, bale! Hankan ondo eon dedilla, ta, bale!

20. Aristokratentzat egindako oinetakoak

- **Erref**: ZAR-014/030
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:48:46. **Bukatu**: 00:49:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Emakume belgikar aberats bati bere aitak egiten zizkion satinezko oinetakoak. Zaldi-karroan etortzen zen.

Transkripzioa
- Ordun, modaik eta holako...
- Ez, ez, ez, ez. Ez, ez, ez. Hori, gure aita artista zan ta guk, gure etxea etortzen zian, Lekeitiyon eoten zian, ez dakit Belgak o zer zian, hango..., ta, hango zea, nola zan heura, aberatsa, zea, Belgikakuak zian... Ta gure aitak iten zizkiyon, zea, emakumekua, zeak, oiñetakuak, satenazkuak. Ez dakit satena jakingo dezun zer dan? Bai, satenezkuak, eta. Etortzen zan hura zaldi-karruan, ta, bai, ta, zapateira, ta, hantxe. Ta aber, nolakua nahi zun, ta gutxi gorabehera beak dibujatu 're iten bazekiyan, ta, bai. Hola.

21. Zapatagintzan erabilitako material eta erremintak

- **Erref**: ZAR-014/031
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:49:40. **Bukatu**: 00:52:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Larru-klase asko zeuden. Barne-zolak ere egiten zituzten. Emakumeen oinetakoak egitea zailagoa zen material delikatuago izaten zutelako. Erremintak: mailua, hortzak (kutxilak). Lehen dena eskuz egiten zen. Eztenak erabiltzen zituzten zulatzeko.

Transkripzioa
- Orduan, ze material, ze material erabiltzen zenuten zapatak eiteko, larrua?
- Bai, larrua. Larruak 'e klase asko dia. Batzuek tafiletiak, bestia boskala, betia "piel de hierro", ta... holako, klase asko.
- Ta, zer gehio? Goma...
- Goma, bai. Goma 're bai, goma azpikua izaten zan, gaiñekua larrua, ta holaxe. Bai.
- Ta plantillak eta zuek iten zenituen baita?
- Bai, bai. Horma iten da, ba, aurrena. Ta hormai dagokiyon ebaki, ta, juxtu-juxtu beria in ta.
- Ze izaten zan eiteko zaillagua, emakumezkuana ala gizonezkoana?
- Emakumena.
- Zeatikan?
- Joño, gizonezkua, materialak zeak izaten dia, ba, material fuertiauak. Ta emakumianak, aldiz, delikau xamarrak, eta. Geo, gure amak preparatzen zitun gaiñeko zea habek, josi ta...
- Ta preziyoz?
- E?
- Preziyoz garestiago emakumeana?
- Bai, zerbait bai. Bai, denbora gehio behar izaten zan haiek iten, ta.
- Ta erremintak, gogoatzen al dituzu izenak, erremintak, erabiltzen...
- Maillua ta, kutxillak eta. Geo, ba al dakizu, lehen izaten zan dana eskulana. Ta geo makinak sortu zian, ta gastatzeko, ta refinatzeko, ta lijak eta. Geo 're errexo iten zan. Baiño, leheno berriz eskuan dana.
- Ta eskulana, lanan jarduteko, erremintan izenak gogoratzen al dituzu?
- Bai, eztenak eta, eztenak zulatzeko ta.
- Zulatzeko, eta?
- Bai, bai.
- Gehiago?
- Ta geo, hariya, hariya 're, norbeak moldatu behar izaten zun. Emakumiana askoz zan mihio, ta gizonana, berriz, loriyo, ta.
- Ta, eztenaz aparte, beste erremintaik, hola?
- Bai, mazak, eta geo brillua ateatzeko ta.
- Erreminta hoiek gordeta al dazkazue?
- Ez, ez, ez, ez. Ez, ez. Nik oaindik badazkat ganbaran, e?
- A, bai?
- Ta itxekua ahal baldin bada nik neonek iten det. Bai.

22. Emakume eta gizonezkoen oinetakoen arteko aldea

- **Erref**: ZAR-014/032
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:52:15. **Bukatu**: 00:53:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Jendea oinetakoak konpontzera etortzen zitzaien. Gizonezkoen oinetakoak konpontzea 8-9 pezeta ordaintzen zen eta emakumeena 5 pezeta inguru.

Transkripzioa
- Ze giro egoten zan zapateiyan? Ze giro?
- Girua? Nola, ze gaitan?
- Jentia, jun-etorriya, ta...
- A, bai, bai. Jendia etortzen zan, ta, "beno, habek dakarzkit. Aurria dakae hondatuta, o, takoya dauka". Ta etorriko zan, ta esango ziozun, "ba, beno, jarriko diou honei zoro-erdiya jarriko diou, ta atzian takoia 're bai, ta".
- Ta, presupuestua iten al zenuten ala ein, eindako... Nola kobratzen zenuten, denboran arabera, edo?
- Ez, ez, ez. Ez, ez. Zea, gizasemezkuai gutxi gorabehera kostatzen zan, ba, emakume baiño, lan zeauo, baldarxio da, ta denboa 're gehio behar izaten da, ta.
- Ta orduan, denpora ta materiala kontuan izan, ta preziyua.
- Ez! Gizasemianak, ba, ordun izaten zian, ba, zortzi o beatzi pezta. Ta emakumianak, ba, ze esango dizut ba nik, ba, bost pezta, o gutxixio, eo. Geo, zenbaittek esaten zun: "zenbat kostauko da?", ta honenbeste, ta "ez, ez, berriyak erosiko ditut". "Beno, tira ba, eaman etxea". Hori ba.

23. Zapata-dendara joaten zen markes bati buruzko istorioa

- **Erref**: ZAR-014/034
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:54:40. **Bukatu**: 00:55:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Aristokratak ere joaten ziren zapatak konpontzera. Markes bat askotan joaten zitzaien dendara zapata-dendako usaina osasunarentzat ona zela irakurri zuelako. Jendeak erregateatu ere egiten zuen.

Transkripzioa
- Aristokrazia juten al zan zapatak konpontzea?
- Bai, bai, bai, bai. Bai, bai, bai. Guk bagendun Marqués de Brenes. Hura eoten zan, beti silla bat eukitzen gendun, eta etorriko zan, ta "hola, ¿ya estáis trabajando?", tal, ta berriketan eoten zan. Ta geo azkenian hainbestero eoten zan hura, ta, nik esan niyon, "¿a qué te sirve aquí venir

a un zapatería, un marqués?" y tal, ta, "es que yo leí que el olor de la zapatería" osasunantzako ona zala. Ta, han, zapateiko usaia peatzen, ba al dakizu, larruak badu ba bere usaia, ta hura, ta han eoten zan hura. Bai.
- Ze mouz portatzen zan aristokraziya? Ondo portatzen zan?
- Bai, bai, bai. Beno, hoiek jeneralki neskamian bidez ta ibiltzen dia, baiño, holaxe.
- Regateatzen ta ibiltzen zan jentia?
- Bai, bai, ba, jende pobriak regateatzen zun, bai, bai.
- Ta hori normala al zan? Bai?
- Bai, normala. Bai, bai, hoi daneako, ba al dakizu. Orduko "nivel de vida" zan bajua, ta bizi 're in behar zan, ta...

24. Zapatagintzan ordu asko sartu behar

- **Erref**: ZAR-014/035
- **Iraupena**: 0:02:52. **Hasi**: 00:55:58. **Bukatu**: 00:58:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:
Ordu asko lan egiten zuten eta ez zuen astirik lagunartean ibiltzeko. Oporrik ere ez zuten hartzen. Zapata-denda gehiago ere bazeuden. Inguruetako jendea etortzen zen Zarautzera erostera. Batzuetan jeneroaren truke konpontzen zituzten oinetakoak.

Transkripzioa
- Bueno...
- Bai.
- Ofiziyua ikasita, ta, zeu 're hasiko ziñan, ba, sagardoteitik eta, eo tarteka juten, edo, ya behin ofiziyua ikasi ta lana ein ta gero ta?
- Ez, ez, ez. Gu...
- Ez?
- Ez, ez, ez, ez.
- Zenbat ordu iten zenuten lana?
- E?
- Orduak, zenbat ordu?
- Igual, hamabi igual ta! Ba, udan igual hamar t 'erdiyak arte ta gabian, ta.
- Hola astirik ez gero...
- Ez, ez, ez, ez.
- ... lagunen artean ibiltzeko ta.
- Ez, ez, ez, ez. Ta gaiñea behiñ 'e-behiñ 'e guk bakaziyoik ez gendun iten. Oain dia bakaziyo kontuak eta, ezta bakaziyoik 'e.
- Ta sapatuan 'e lana.
- Bai, eun guztiyan. Bai, gue aitan launak [...] lanian, ta, "hi, Antonio, lagaiok, motel, beste danak apainduta zabiltzaztek, eta zuek oaindik hor", eta, "holakoxeko lanteia dek, ba, ta!". Bai.
- Konpententziik ba al zeon? Ba al zeon beste zapateiik Zarautzen?
- E?
- Konpententziik ba al zeneukaten?
- Bai, bai, bai. Hemen bai, zortzi o beatzi zapatei bai, bazian orduan, bai.

- Beste herritako jentia etorriko zan erostea Zarautzea?
- Bai, ba al dakizu? Zarautzak izan ditu Oikiya ta Aia ta Aizarnazabal, ta... holako zea hoiek eta. Tolosak bere ingurumari duen bezela, ta hona, hemen ingurukuak honea etortzen zian. Ta basarritarrak etortzen zian, ba, beren, ba al dakizu, haiek 'e dirua behar, ta arrautzakin ta. Jenerua ekarri iten zuen beren etxeko produkziyoko gauzak, diru-txanpon batzuek hartzeko ta. Etorri, ta berdua-plazan jartzen zian, ta, "saldu ditut ba!", "benta ona izan da!", ta holakoxe kontuak. Herri txikiya... hau herri, zea, diru gutxiko herriya izan zan.
- Noiz eo noiz tokatu al zaizue jendeak esatea bueno, dirua eman beharrean, ba, arrautza batzuk emango dizkizut konpontzeagatik, edo holako zerbait.
- A, bai! Ta errealok ekarri 're!
- A bai, e?
- Ta errealok ekarri 're, bai, bai, bai! Arrautzak ekarri izan dizkigu, bai. "Aizu, datorren, zortzi, nik zortziyan...", bazian ba, Oikiyatik eta Aiatik etortzen zian zortziyan behin, sapatutan. Ta geo, garai batian geu bakar samarrik giñan ta aillatu eziñik 'e bai ta, lanan ta... "Iten baiazu ekarriko dizut, ba!". Ta intxaurrak igual ekartzen zizkiguen, ta, bai, errealo. Bai, bai, bai.

25. Zarauzko gremioak eta industria

- **Erref**: ZAR-014/036
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:58:50. **Bukatu**: 01:00:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:
Altzarien gremioa sortu zen lehenengo. Arotzek, "linterneroek", pintoreek.. ere bazuten. Zarautzen ez zegoen industria handirik. Arrutinekoak hasi ziren altzariekin eta ondo ibiltzen ziren.

Transkripzioa
- Gremiyuak izango zian, ba, hemen kaskuan, herriko kaskuan, ordun, garai hartan, gremiyuak? Lanian, eskulanak, eta...
- A, bai, bai. Hamen, e, lehenbiziko zea izan zan hamen mueble, mueblian, bai. Hamen, e, etxepian hiru o lau laun jartzen zian ta armaio bat ein, o, ohiak in, edo. Holaxe.
- Ta bestela, ze gremio, zapaterik, arotzak... Zer gremiyo zan?
- Hamen arotzak, linterneruak, pintoriak. Hamen industri haundiik ez da izan. Hamen Arrutinekuak, hoiek hasi zian mueble zea iten, tan hoiek Madridea jun ta, hotela, hotelak eta subastatu iten zian, ba, geo itxia in ta geo amueblatzeko. Ta hoiek anai bat bazuen oso azkarra zan, ta harea jun ta haien notak hartu, honenbestekua hartu, honenbeste zea, honenbeste komedore, ta... Presupuestua sartu, ta nunbait, hemen merkexio ingo zan eo, ta, "Palacio del Mueble".

26. Mutilekin dantza egitearren neskek izaten zituzten arazoak

- **Erref**: ZAR-014/039
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 01:03:08. **Bukatu**: 01:05:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
15-16 urterekin hasten ziren dantzan musika-plazan. Neskak kongregaziotik botatzen zituzten mutilekin dantza egitearren. Bikario gogorra izan zuten. Sermoi gogorrak botatzen zituen, gazteria bide txarretik zihoala esanez.

27. Korrika-apustuak Zarauztik Aiara

- **Erref**: ZAR-014/041
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 01:07:13. **Bukatu**: 01:08:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:
Jaietan pilotari onak ekartzen zituzten eta jendea joaten zen erremontea ikustera. Apustuak ere egiten zituzten: Zarauztik Aiara korrika. Bazeuden korrikalari onak. Atzetik jarraitzeko zaldi-karroekin joaten ziren.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-11-22

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com